

виконання. Серед заходів, що можуть бути включені до плану, можна виділити такі: аналіз виконання вимог стандарту ISO, аналіз виконання вимог Настанови з якості, підготовка приміщень. Потрібно досягти виконання всіх запланованих заходів. Під час проведення сертифікації працівникам необхідно вести записи щодо виявлених зовнішнім аудитором недоліків системи управління якістю та запропонованих рекомендацій. Необхідно проаналізувати результати сертифікаційного аудиту, виявлені невідповідності, визначити та виконати корегуючі дії.

Основу інформаційне забезпечення етапу підготовки до сертифікації у галузі торгівлі складатимуть: рішення про вибір сертифікаційного органу; заявка на сертифікацію; план проведення заходів з підготовки до сертифікації; угода про проведення сертифікаційного аудиту системи управління якістю на відповідність стандарту ISO; звіт по аудиту; протоколи невідповідності; звіт про виконання корегуючих дій для органу сертифікації.

Організацію процесу сертифікації системи управління якістю (СВЯ) відобразимо у вигляді узагальненого алгоритму (див. рис.).

Висновки

Необхідність аудиторської діяльності особливо збільшилася із перебудовою української економіки та переходом до ринкового устрою економіки. Розвиток аудиту дозволить сформувати систему незалежного контролю з метою захисту інтересів користувачів економічної інформації на всіх рівнях соціально-економічної системи споживчої кооперації.

Наявність в організації сертифікованої системи управління якістю надає переваги при одержанні замовлень, забезпечує можливість зниження ризику юридичної відповідальності за

якість робіт сфери обігу, дозволяє перейти від концепції продуктивності до концепції ефективної продуктивності, відповідно до якої продуктивною є праця, витрачена лише на надання якісних торговельних послуг. Це стане напрямом подальших наукових розвідок даного дослідження.

Література

1. Алопій В.В. Споживча кооперація України: проблеми сучасного розвитку / В.В. Алопій, С.Г. Бабенко, Г.І. Башнянін, Л.К. Бесчасний, О.Д. Вовчак. – Кн. 1. – Львів: Коопосвіта, 1999. – 366 с.
2. Бабенко С.Г. Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці: [монографія] / С.Г. Бабенко. – К.: Наукова думка, 2003. – 332 с.
3. ДСТУ ISO 19011–2003. Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління. – К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 25. – С. 38.
4. ДСТУ ISO 9001–2001. Системи управління якістю. Вимоги. – К.: Держстандарт України, 2001. – 23. – С. 40.
5. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства: [підруч. для студ. кооп. вузів] / А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакова, Л.О. Лігоненко. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
6. Маркіна І.А. Методологія сучасного управління: [монографія] / І.А. Маркіна. – К.: Вища школа, 2001. – 311 с.
7. Маркіна І.А. Управління споживчою кооперацією як соціально-економічною системою: теорія та практика: [монографія] / І.А. Маркіна. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 255 с.
8. Основи кооперації: [навч. посіб.] / С.Г. Бабенко, С.Д. Гелей, Я. А. Гончарук, Р. Я. Пастушенко. – К.: Знання, 2004. – 470 с.
9. Ришар Жак. Аудит и анализ хозяйственной деятельности предприятия / Пер. с фр. – М.: Аудит, 1997. – 375. – С. 142.

П.Б. ЮР'ЄВА,
к.е.н., доцент, Національний університет державної податкової служби України

Стан та перспективи розвитку роздрібної торгівлі торгово-економічних районів України

У статті досліджено проблеми розвитку роздрібної торгівлі торгово-економічних районів України. Проаналізовано стан та тенденції розвитку основних показників розвитку роздрібної торгівлі торгово-економічних районів України. Розроблено новий підхід до економіко-математичного моделювання основних показників роздрібної торгово-економічних районів України та складено прогноз їхнього розвитку у середньостроковій перспективі.

В статье проведены исследования проблемы развития розничной торговли торгово-экономических районов Украины. Осуществлен экономический анализ состояния и развития основных показателей розничной торговли торгово-экономических районов Украины. Разработан новый

подход к экономико-математическому моделированию основных показателей розничной торговли торгово-экономических районов Украины и составлен прогноз их развития в среднесрочном периоде.

The article investigates the retail trade development in the trade and economic regions of Ukraine. The situation and the main trends of key indicators of the retail trade in the trade and economic regions of Ukraine were analyzed, a new approach to the economic modeling of the key indicators of the retail trade in the trade and economic regions of Ukraine was developed and the medium term forecast was prepared.

Постановка проблеми. Торгівля – це складна сфера національної економіки, у функціонуванні якої чітко простежуються те-

риторіальні аспекти, насамперед у пропорційному характері розміщення об'єктів роздрібної торгівлі відповідно до розселення населення. Територіальна організація торгівлі здатна забезпечити належний економічний та соціальний ефект торгівлі за умови раціоналізації та оптимізації територіального розміщення та територіальної структури торгівлі. При цьому оптимізація територіальної структури торгівлі є стратегічною метою та пріоритетним напрямком державного регулювання розвитку торгівлі України в сучасних умовах. У світі накопичено значний досвід щодо підвищення ефективності організації територіальної підсистеми торгівлі, який необхідно узагальнювати, вивчати, критично осмислювати та все позитивне впроваджувати в українську практику.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретико-методологічні аспекти вивчення роздрібної торгівлі простежуються у працях В. Алопія, О. Бланка, О. Головні, Л. Демидко, В. Карсекіна, І. Королькова, О. Кочерги, В. Куценко, А. Мазаракі, Р. Маркіна, О. Неборачко, Ф. П'ятакової, Т. Футало, Л. Шпак та інших учених-економістів. Проте більшість цих науковців досліджували стан та розвиток роздрібної торгівлі лише у регіональному аспекті, в той час як територіальну організацію роздрібної торгівлі можна вивчати й на рівні територій та населених пунктів. Крім того, у таких дослідженнях використання економіко-математичних методів обмежувалось лише прогнозуванням загальнодержавного показника розвитку роздрібної торгівлі чи певного регіону. Все це актуалізує потребу у аналітичних дослідженнях роздрібної торгівлі торговельно-економічних районів, моделюванні та прогнозуванні її розвитку.

Мета статті – діагностика та оцінка сучасного стану роздрібної торгівлі торговельно-економічних районів України та прогнозування тенденцій її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Україна, як і всі країни світу, характеризується суттєвими територіальними відмінностями, зокрема структурою та спеціалізацією торгівлі, які обумовлені істо-

ричними, природно-кліматичними, соціальними, економічними та іншими умовами. На цій об'єктивній основі формуються так звані «торгово-економічні райони». А.А. Мазаракі, В.І. Дорошенко, В.І. Карсекін та Є.М. Воронова [1, с. 43] під торговельно-економічним районом розуміють «територіальну систему, що характеризується спільністю умов і особливостей виробництва, споживання та реалізації товарів, які забезпечують оптимальне торговельно-обслуговування населення». На нашу думку, дане трактування не є вичерпним, оскільки вказує не на об'єкт торгівлі як ключовий елемент торговельної системи, а на фактори територіальної організації торгівлі та на критерії її ефективності, що формують та характеризують її. Навіть якщо прийняти вказане визначення, то виникає багато запитань: чому автори не врахували всі стадії відтворювального циклу, адже торгівля забезпечує безперервність відтворення суспільного продукту; чому вказується лише один критерій ефективності територіальної організації торгівлі, до того ж лише з позиції споживача і так далі. Отже, на нашу думку, «торгово-економічний район» – це форма територіальної організації торгівлі, що утворюється під впливом особливостей та закономірностей діяльності об'єктів торгівлі в просторі та часі.

Торгово-економічні райони є складовою загальних економічних районів, оскільки торгівля є лише частиною економіки регіону та країни в цілому. Єдиної думки щодо економічного районування України серед науковців немає. Навіть на державному рівні не вдалося розмежувати територію України на визначені економічні райони. Так, проект Закону України «Про концепцію державної регіональної економічної політики» 1998 року [2], в якому містилися норми, що регулюють основи економічного районування, так і не був прийнятий. На нашу думку, торговельно-економічні райони визначаються не лише загальноутворюючими факторами формування економічних районів, а й специфічними, що притаманні торговельній сфері, – факторами територіальної організації торгівлі. При цьому під факторами те-

Рисунок 1. Види та склад торговельно-економічних районів України

Джерело: складено автором.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

риторіальної організації торгівлі ми розуміємо сукупність численних різноякісних умов, ресурсів, передумов, необхідних для вибору місця розміщення та напрямків подальшого розвитку об'єкту торгівлі з метою найбільш повного задоволення потреб споживачів в матеріальних благах та максимізації прибутку [3, с. 75–76]. Враховуючи це, а також використовуючи доктринальні та нормативні підходи до економічного районування, можна визначити вісім торгово-економічних районів: Придніпровський, Донецький, Карпатський, Східний, Центральний, Поліський, Подільський, Південний (рис. 1).

Торгово-економічне районування повинно поєднуватись з адміністративно-територіальним поділом, який є ієрархічно побудованою системою. Згідно зі ст. 133 Конституції України [4] системі адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони у містах, селища та села. До складу України входять: Автономна Республіка Крим і 24 області, міста Київ та Севастополь.

Роздрібну торгівлю торгово-економічних районів можна охарактеризувати за допомогою кількісних та якісних, натуральних та вартісних показників. Кожен показник відображає певний аспект роздрібно торгівлі. В динаміці вони поводять себе по-різному. У різні відрізки часу значення одних зростає, інших – спадає.

Про стан роздрібно торгівельної мережі у торгово-економічних районах можна судити за кількістю об'єктів торгівлі, формою їх організації та спеціалізації, торговельною площею, кількістю населення, що припадає на один об'єкт торгівлі та на 1 кв. м торговельної площі. Так, розвиток мережі роздрібних торговельних об'єктів України характеризується глибокою диференціацією районів, що зумовлено спеціалізацією, демографічною ситуацією, купівельною спроможністю, рівнем життя населення регіонів, що входять до складу тих чи інших торгово-економічних районів (табл. 1).

Дані табл. 1 вказують, що в Україні за останні 15 років роздрібна торговельна мережа звузилася більш ніж у половину. Причому тенденція до скорочення кількості об'єктів торгівлі спостерігається у всіх торгово-економічних районах. Найбільш помітна негативна динаміка у розвитку роздрібно торгівельної мережі у Подільському районі: на 62% у порівнянні з 1995 роком, 42,7% – з 2000 роком, 20,3% – з 2005 роком. Натомість у Центральному районі роздрібна торговельна мережа звузували найменшими темпами – на 31% за попередні 15 років. Слід відзначити, що негативні процеси у розвитку роздрібно торгівельної мережі сповільнилися за останні п'ять років, особливо у Донецькому та Східному районах. Кількісні зміни у широті роздрібно торгівельної мережі не могли не позначитися на її структурі. Локомотивом по кількості об'єктів торгівлі як у 1995 році, так і у 2009 році є Південний район, у той час як остання сходинок перейшла від Придніпровського до Подільського регіону. Найбільш стабільною була частка Донецького та Поліського району. Прогресивні зміни частки характерні для Придніпровського, Центрального та Південного регіонів.

Криза у розвитку роздрібно торгівельної мережі позначилась на торговельній потужності об'єктів торгівлі (табл. 2).

Проте у розвитку торговельної площі магазинів спад поступово змінився на пожвавлення. Починаючи з 2000 р. магазини домінуючої більшості торгово-економічних районів почали укрупнюватись, окрім Карпатського, Поліського та Подільського. А магазини Центрального району за 1995–2009 роки спромоглися розвинути торговельну потужність, збільшивши її 9,2%. Найменш повільний розвиток торговельної площі магазинної торговельної мережі простежується у Подільському районі. Щодо структури, то найбільший вплив на потужність мережі магазин України здійснює Центральний та Південний район,

Таблиця 1. Роздрібна торговельна мережа торгово-економічних районів України

Торгово-економічні райони	1995	2000	2005	2009	Відхилення, %, 2009 р. від:		
					1995	2000	2005
в одиницях							
Україна	133661	103246	75203	65334	48,9	63,3	86,9
Придніпровський	12343	10254	7948	6854	55,5	66,8	86,2
Донецький	16597	13099	8959	8093	48,8	61,8	90,3
Карпатський	18557	14801	10341	8691	46,8	58,7	84,0
Східний	18668	13304	8745	7652	41,0	57,5	87,5
Центральний	14994	13437	10949	10351	69,0	77,0	94,5
Поліський	16030	11856	8607	7399	46,2	62,4	86,0
Подільський	15284	10153	7295	5815	38,0	57,3	79,7
Південний	19371	16342	12359	10479	54,1	64,1	84,8
у відсотках							
Україна	100	100	100	100	x	x	x
Придніпровський	9,2	9,9	10,6	10,5	x	x	x
Донецький	12,4	12,7	11,9	12,4	x	x	x
Карпатський	13,9	14,4	13,8	13,3	x	x	x
Східний	14,0	12,9	11,6	11,7	x	x	x
Центральний	11,2	13,0	14,6	15,8	x	x	x
Поліський	12,0	11,5	11,4	11,3	x	x	x
Подільський	11,4	9,8	9,7	8,9	x	x	x
Південний	14,5	15,8	16,4	16,0	x	x	x

Джерело: складено автором за даними [5, с. 192; 6, с. 126].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 2. Торговельна площа магазинів торгово-економічних районів України

Торгово-економічні райони	1995	2000	2005	2009	Відхилення, %, 2009 р. від:		
					1995	2000	2005
в одиницях							
Україна	10950	7029	6359	8015	73,2	114,0	126,0
Придніпровський	1176	811	781	1069	90,9	131,8	136,9
Донецький	1783	1071	794	1113	62,4	103,9	140,2
Карпатський	1263	849	689	844	66,8	99,4	122,5
Східний	1253	871	699	916	73,1	105,2	131,0
Центральний	1458	1058	1203	1592	109,2	150,5	132,3
Поліський	1166	765	611	672	57,6	87,8	110,0
Подільський	1171	617	495	531	45,3	86,1	107,3
Південний	1537	987	1087	1278	83,1	129,5	117,6
у відсотках							
Україна	100	100	100	100	x	x	x
Придніпровський	10,7	11,5	12,3	13,3	x	x	x
Донецький	16,3	15,2	12,5	13,9	x	x	x
Карпатський	11,5	12,1	10,8	10,5	x	x	x
Східний	11,4	12,4	11,0	11,4	x	x	x
Центральний	13,3	15,1	18,9	19,9	x	x	x
Поліський	10,6	10,9	9,6	8,4	x	x	x
Подільський	10,7	8,8	7,8	6,6	x	x	x
Південний	14,0	14,0	17,1	15,9	x	x	x

Джерело: складено автором за даними [5, с. 197; 6, с. 128].

а найменшу Подільський. Позитивні структурні зрушення характерні для Придніпровського, Центрального та Південного районів. У той час як Донецький район поступився першою сходинкою Центральному. Відносно стабільною залишається частка Східного району.

Основним індикатором розвитку роздрібною торгівлі традиційно вважається товарооборот. Аналіз роздрібного товарообороту торгово-економічних районів України за 2000–2009 роки (табл. 3) вказує на прогресивний характер змін у розвитку заз-

наченого індикатора, проте такі зміни не можна однозначно назвати якісними в зв'язку з розгортанням інфляційних процесів, стимулюванням купівельної спроможності через споживчі кредити тощо. За умови середнього по країні збільшення обсягів роздрібного товарообороту щодо показників 1995 року на рівні 1930,4%, значно інтенсивніше було зростання цього показника у Центральному та Південному торгово-економічних районах – 28,2 та 22,0 рази відповідно. Зважаючи на такі прогресивні зрушення у обсягу роздрібного товарообороту, не див-

Таблиця 3. Роздрібний товарооборот торгово-економічних районів України

Торгово-економічні райони	1995	2000	2005	2009	Відхилення, %, 2009 р. від:		
					1995	2000	2005
1	2	3	4	5	6	7	8
в одиницях							
Україна	11964	28757	94332	230955	1930,4	803,1	244,8
Придніпровський	1509	3756	12251	28584	1894,2	761,0	233,3
Донецький	1846	3645	10632	27045	1465,1	742,0	254,4
Карпатський	1333	3632	11195	25740	1931,0	708,7	229,9
Східний	1455	3872	11026	25408	1746,3	656,2	230,4
Центральний	2173	6278	23935	61276	2819,9	976,0	256,0
Поліський	1122	2447	6831	15536	1384,7	634,9	227,4
Подільський	858	1741	5376	12393	1444,4	711,8	230,5
Південний	1589	3375	13086	34973	2200,9	1036,2	267,3
у відсотках							
Україна	100	100	100	100	x	x	x
Придніпровський	12,6	13,1	13,0	12,4	x	x	x
Донецький	15,4	12,7	11,3	11,7	x	x	x
Карпатський	11,1	12,6	11,9	11,1	x	x	x
Східний	12,2	13,5	11,7	11,0	x	x	x
Центральний	18,2	21,8	25,4	26,5	x	x	x
Поліський	9,4	8,5	7,2	6,7	x	x	x
Подільський	7,2	6,1	5,7	5,4	x	x	x
Південний	13,3	11,7	13,9	15,1	x	x	x

Джерело: складено автором за даними [5, с. 9; 6, с. 8].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

но, що ці райони займають домінуючі позиції у структурі роздрібно-товарообороту України. В той самий час значно повільніше збільшувався роздрібний товарооборот в інших торговельно-економічних районах й особливо у Поліському, де зростання цього показника щодо 1995 року становило лише 13,8 раза. Через це Поліський та Подільський райони займають останні сходинки за значимістю частки у формуванні роздрібно-товарообороту. Зауважимо, також, що переважна більшість районів втратила своє позиції у структурі роздрібно-товарообороту, окрім Центрального та Південного районів. Стабільні тенденції до змін у частці спостерігаються лише у Придніпровському, Поліському, Подільському районах.

Ефективність роздрібно-торгівлі торговельно-економічних районів України в умовах ринкової економіки значною мірою залежить від того, наскільки суб'єкти торгівлі достовірно знають або передбачають її розвиток. Тому дослідження явищ та процесів у роздрібній торгівлі мають здійснюватись з використанням економіко-математичних методів. Їх широке застосування дозволить об'єктивно оцінити стан та динаміку розвитку роздрібно-торгівлі, встановити роль кожного фактора у процесі розвитку, спрогнозувати майбутній стан, визначити перспективи, усунути негативні тенденції, підвищити обґрунтованість ухвалених рішень під час розробки регіональної торговельної політики. Основними економіко-математичними інструментами дослідження

явищ та процесів у сфері роздрібно-торгівлі є моделі та ряд допоміжних статистичних характеристик. Зокрема, виявлення взаємозв'язків та закономірностей розвитку матеріально-технічної бази роздрібно-торгівлі доцільно проводити за економетричною моделлю рівнянь (1):

$$\begin{cases} Y_1 = -648015 + 0,016286 \cdot X_1 + 15,18237 \cdot X_2 + U_1 \\ Y_2 = 26815 - 0,455 \cdot Y_1 + 3 \cdot 10^{-6} \cdot Y_1^2 + U_2 \end{cases} \quad (1)$$

де Y_1 – кількість об'єктів торгівлі, тис. од.;

X_1 – кількість населення, тис. осіб;

X_2 – доходи населення, млн. грн.;

Y_2 – торговельна площа магазинів, тис. кв. км;

U_1, U_2 – випадкові адитивні змінні (помилки) [7, с. 90].

Для оцінки динаміки основного результативного показника торгівлі – роздрібно-товарооборот, виявлення та дослідження впливу функціонально пов'язаних з ним факторів найбільш ефективними є індексні моделі (2):

$$Y = e^{2,060142} \cdot X_1^{0,828375} \cdot X_2^{0,4153042} \cdot e^u, \quad (2)$$

де Y – роздрібний товарооборот, млн. грн.;

X_1 – дохід на одну особу, грн.;

X_2 – індекс споживчих цін, %;

e^u – мультиплікативна випадкова змінна (помилка).

Розроблені моделі у поєднанні з методами екстраполяції показників факторів та середніх величин територіальної структури

Таблиця 4. Прогноз розвитку основних показників роздрібно-торгівлі торговельно-економічних районів України

Торгово-економічні райони	2011	2012	2013	2014	2015
кількість об'єктів торгівлі, тис. од.					
Придніпровський	5712	5509	5341	5208	5110
Донецький	7067	6816	6609	6444	6322
Карпатський	9171	8846	8576	8362	8205
Східний	7416	7153	6935	6762	6634
Центральний	7610	7340	7117	6939	6808
Поліський	5546	5349	5186	5057	4962
Подільський	5609	5410	5245	5114	5018
Південний	8994	8675	8411	8201	8046
Україна	57125	55099	53420	52088	51105
торговельна площа магазинів, тис. кв. км					
Придніпровський	1061	1102	1138	1168	1191
Донецький	1300	1350	1394	1431	1458
Карпатський	1192	1238	1278	1312	1337
Східний	1096	1139	1176	1207	1230
Центральний	1451	1508	1557	1597	1628
Поліський	804	835	862	884	902
Подільський	760	790	816	837	853
Південний	1336	1388	1433	1470	1499
Україна	9001	9350	9654	9906	10098
роздрібний торговельний оборот, млн. грн.					
Придніпровський	31608	35233	39009	42932	47003
Донецький	31265	34850	38585	42466	46492
Карпатський	29817	33236	36798	40499	44339
Східний	30160	33619	37222	40966	44850
Центральний	57204	63765	70597	77698	85065
Поліський	18135	20215	22382	24633	26968
Подільський	14921	16632	18414	20266	22188
Південний	32099	35780	39614	43599	47733
Україна	245209	273332	302620	333060	364636

Джерело: складено автором.

дозволяють скласти прогноз розвитку роздрібно-торгівельної мережі, торговельної площі магазинів та обсягу роздрібно-товарообороту торгово-економічних районів України (табл. 4). Слід зазначити, що в умовах світової економічної кризи, рецесії національної економіки для прогнозування основних показників роздрібно-торгівлі використані песимістичні значення.

Прогнозні дані свідчать про поглиблення деформацій та диспропорцій у розвитку роздрібно-торгівлі торговельно-економічних районів України із чітко вираженою тенденцією до скорочення кількості об'єктів торгівлі у роздрібно-торгівельній мережі, їх укрупнення і зростання обсягів роздрібно-товарообороту. Найкращих результатів у розвитку роздрібно-торгівельної сфери забезпечить Південний та Центральний торгово-економічні райони, а найменш прогресивного розвитку слід очікувати у Подільському та Південному.

Висновки

Таким чином, розвиток роздрібно-торгівлі торговельно-економічних районів України в регіональній економіці супроводжується неоднозначними процесами. Поряд із позитивною динамікою роздрібно-товарообороту, розвитком торговельних площ, формуванням та розвитком національних торговельних мереж спостерігаються непропорційність зростання вартісного обсягу роздрібно-товарообороту фізичному, звуження роздрібно-торгівельної мережі тощо. На розвиток сфери роздрібно-торгівлі впливають різноманітні чинники, які іноді досить суперечливі. Поліпшення платоспроможного споживчого попиту відбувалося на тлі зростання доходів, покращення кредитного фінансування, нарощення обсягів імпорту, розвитку окремих секторів промисловості та сільського господарства, створення нових робочих місць тощо. Поряд з цим недосконалість господарського та податково-законодавства, наявність тіньової економіки, непрозорість у діяльності державних органів влади, здороження вартості енерго-

носіїв, нестабільність національної грошової одиниці, неефективність податкової системи, низький рівень конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, виникнення та розгортання політичної та економічної кризи негативно впливають на розвиток роздрібно-торгівельної сфери торгово-економічних районів. Тому результати прогнозування свідчать, що ситуація у роздрібно-торгівлі торговельно-економічних районів суттєво не зміниться. Позитивних зрушень можна очікувати лише за умови економічного поживлення, основу якого має закласти держава.

Література

1. Територіальна організація внутрішньої торгівлі України: навчальний посібник / А.А. Мазаракі, В.І. Карсекін, Є.М. Воронова, В.І. Дорошенко; за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. торг.-екон. ін-т, 1992. – 84 с.: табл. – ISBN 5-7707-2010-7.
2. Проект закону про Концепцію державної регіональної економічної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=4219. – Загол. з екрану.
3. Юр'єва П.Б. Роль факторів у територіальній організації торгівлі / П.Б. Юр'єва: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Научно пространство на Європа – 2008», (Софія, 15–30 квітень 2008 р.). – Софія, 2008. – Том 8: Економіка. – С. 75–78.
4. Конституція України: [основ. закон]: за станом на 15 січ. 2009 р.: (відповідає офіц. текстові) – К.: Паливода А. В., 2009. – 118 с. – (Законо України). – ISBN 978-966-437-132-9.
5. Роздрібно-торгівля у 1990–2000 роках: статист. зб. – К.: Державний комітет статистики України, 2001. – 295 с.
6. Роздрібно-торгівля у 2009 р.: статист. зб. – К.: Державний комітет статистики України. – К., 2010. – 173 с.
7. Юр'єва П.Б. Моделювання перспективного розвитку роздрібно-торгівельної мережі України / П.Б. Юр'єва, Г.В. Мамонтова // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. – Київ: НДІЕ, 2010. – Вип. 3 (106). – С. 88–92.

Д.І. КОВАЛЕНКО,
к.е.н., доцент, Київський національний університет технологій та дизайну,
Т.І. БЕЛЯЛОВ,
к.е.н., доцент, Київський національний університет технологій та дизайну

Методичні підходи щодо оцінки можливих фінансових ресурсів як джерело підвищення ефективності діяльності промислового підприємства

Запропоновано модель й удосконалено методичні підходи до оцінки можливих фінансових ресурсів, необхідних для реалізації планових заходів з підвищення ефективності господарської діяльності. Визначено джерела таких ресурсів: реінвестований прибуток, амортизаційні відрахування, дохід від реалізації акцій, вивільнені власні оборотні кошти, зов-

нішні джерела поповнення, власні ресурси, придбання по лізингу, лізингові платежі, банківські кредити, позикові джерела та умови можливого вивільнення їх для фінансування планових заходів.

Ключові слова: фінансові ресурси, оцінка фінансових ресурсів, потреби у фінансових ресурсах, прогноз суми